

MAĐARSKI DRŽAVNI ARHIV- ARHIV ZA TREĆE TISUĆLJEĆE

*Jozefina Dautbegović
Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb*

Potkraj travnja, točnije 26. do 30. travnja, Hrvatsko arhivističko društvo je i ove godine obilježilo *Tjedan arhiva*. Cilj manifestacije bio je predstavljanje dijela nacionalne kulturne baštine koju posjeduju i čuvaju arhivi u Hrvatskoj. Osim niza izložaba, predavanja i seminara za arhivske djelatnike, Hrvatsko arhivističko društvo organiziralo je trodnevni posjet Budimpešti i posjet novom Mađarskom državnom arhivu. Nova zgrada Mađarskoga državnog arhiva smještena je u dijelu grada koji se zove Obuda, u predgrađu Budimpešte, na maloju uzvisini, daleko od centra. Njena se vanjska arhitektura ne izdvaja iz okoline, bolje rečeno, sasvim se uklapa u postojeću arhitekturu ali i u okolni pejzaž. Budući da je Budimpešta odlično prometno povezana (ima tri podzemne željeznice, gradski tramvaj i autobusni prijevoz putnika), pretpostaviti je da dislociranost nove zgrade ne predstavlja poseban problem zaposlenima u Mađarskom državnom arhivu. Zgrada je i po svojoj arhitekturi ali i po svim zahtjevima i standardima struke građena za 21. stoljeće. Arhiv obuhvaća 10.000 četvornih metara korisničkog i 5.000 četvornih metara spremišnog prostora, građena u sedam razina, tri vidljive, iznad zemlje, i četiri razine ispod zemlje. Bez

obzira što su već djelomično preselili i stavili ga u funkciju, usporedo s radom teku još dvije završne građevinske faze. Zgrada trenutačno može primiti 50 kilometara arhivske građe, a kada i ove dvije zadnje građevinske faze budu dovršene, zgrada će moći primiti 100 kilometara arhivske građe.

Unutrašnjost građevine zadovoljava sve standarde i zahtjeve modernog i funkcionalnog arhiviranja građe, a četvorni metar takvog prostora s kompletnom infrastrukturom stajao je oko 1200 DM.

Svaka priča o arhivu počinje s dostavom arhivskog materijala u prostorije koje su namijenjene za prijam nove građe. U ovoj zgradi nadsvođeni ulazni parking direktno je povezan s prvom prostorijom u kojoj se prima materijal. Budući da je materijal namijenjen Mađarskom državnom arhivu bio smješten na nekoliko lokacija u gradu, ove su godine ispraznili dvije lokacije i premjestili građu s tih lokacija u novu zgradu, tako da je za sada u nju smješteno 25 kilometara građe.

U nadsvođenom prostoru nalaze se police na koje se odlaže građa. Iz prostorije za prijam građa putuje kroz sve prostorije, po fazama koje propisuje struka, normalno, ovisno o tome u kakvu je stanju. Arhiv je opremljen suvremenom opremom, policama, ladicama, nosačima pričvršćenima o zidove na kojima se slažu zemljovid, razne karte i plakati koji ne mogu stati u ladice predviđene za standardne formate.

Prostorije su opremljene odgovarajućim modernim namještajem, ovisno o namjeni prostora. Duž zidova police su fiksirane, a u sredini se nalaze police na kotačima, što omogućuje lakši pristup građi. Neke police namijenjene važnijim dokumentima zaštićene su rešetkastom žicom tako da je građa, osobama koje nemaju posebno dopuštenje, sasvim nedostupna.

*Pročelje nove zgrade Mađarskog državnog arhiva
snimio: Zvonko Baričević*

U spremišta mogu ulaziti samo posebno ovlaštene osobe, a inače se u sve važnije prostorije ulazi s mikročip - karticom. Mađarski državni arhiv ima najveći laboratorij za mikrofilmiranje u Europi. Zgrada posjeduje funkcionalnu i prostranu središnju dvoranu namijenjenu održavanju većih skupova. U svakoj prostoriji, na četiri mjesta istovremeno, svaki sat, mjeri se temperatura koja prema standardima treba biti 17 Celzijevih stupnjeva. Također se automatski mjeri vlažnost zraka koja mora iznositi oko 50 posto. U svim se prostorijama dva puta na sat automatski izmjenjuje zrak.

Arhiv ima nekoliko spremišta ili depoa, među ostalim, spremište za bibliotečnu građu i spremište za mikrofilmove. Možda dovoljno

Jedno od spremišta u Mađarskom državnom arhivu
snimio: Zvonko Baričević

govori i podatak da je veličina jednog spremišta 950 četvornih metara.

Arhiv također posjeduje i javnosti dostupne prostorije. Zapravo, gotovo sve prostorije iznad zemlje, dakle, sve tri razine, čine uredi, čitaonice, dvorane, male društvene prostorije, čajne kuhinje i sanitarne prostorije s kupaonicama.

Sve prostorije imaju suvremenu zaštitu od požara.

Prozori postavljeni u nizu duž zidova, ali i oni na stropu, osiguravaju dovoljno dnevnog svjetla u prostorijama iznad razine zemlje, a ostali prostori imaju prema propisanim standardima funkcionalna rasvjetna tijela.

Posjet Mađarskome državnom arhivu Hrvatsko arhivističko društvo završilo je malim svečanim trenutkom: predajom kopije Bule Bele IV. našem domaćinu, Lajosu Körmendyju, zamjeniku ravnatelja Mađarskoga državnog arhiva.

Čitaonica Mađarskog državnog arhiva
snimio: Zvonko Baričević

LEX SPECIALIS – ZAKON O MUZEJIMA

Ana Brlek

Gradski muzej Varaždin

Varaždin

Zakon o muzejima konačno je donesen i stupio je na snagu s danom 6. studenoga 1998. godine ("Narodne novine" br. 142/98.). Sukladno Zakonu muzejsku djelatnost obavljaju muzeji kao ustanove, kao i muzeji galerije i zbirke unutar ustanova i drugih pravnih osoba, a iznimno i galerije ukoliko imaju muzejsku građu, pa se ovaj Zakon odnosi na sve njih.

Muzejska djelatnost – javna služba

U svojim općim odredbama Zakon u čl. 3. utvrđuje da se "muzejska djelatnost obavlja kao javna služba", što znači da se djelatnost obavlja u okviru ustanove koja je pravna osoba (pravni poredak priznaje joj pravnu osobnost) i kao takva određena s dva kriterija koja se kumuliraju: organizacijskim i funkcionalnim. Primjenom organizacijskoga kriterija određeno je da je muzej pravna osoba koja mora biti osnovana i organizirana po modelu koji je propisan Zakonom o ustanovama (ZU). ZU sadržava i dvije norme koje izrijekom propisuju njenu samostalnost čl. 3. st. 1. ZU i čl. 3. st. 2. ZU imaju dvojaku ulogu. S jedne strane, naglašavaju samostalnost muzeja ex lege te otklanjaju tumačenje da je muzej apsolutno subordiniran svom osnivaču "i da u svakom pogledu mora postupati po njegovim nalogima i uputama". Prema funkcionalnom kriteriju, muzej je definiran djelatnošću koju obavlja i njenom svrhom sukladno Zakon o muzejima, podzakonskim propisima koji uređuju obavljanje muzejske djelatnosti, stručnim normativima, suvremenim znanstvenim dostignućima i pravilima struke.

Radi primjene jedinstvenoga stručnog pristupa u obavljanju muzejske djelatnosti muzej se obvezno povezuje u sustav muzeja RH sukladno mjerilima koje propisuje ministar kulture na prijedlog Hrvatskoga muzejskog vijeća.

Muzejska građa i muzejska dokumentacija – kulturno dobro

Muzejsku građu čine civilizacijska, kulturna te prirodna dobra kao dio nacionalne i općeljudske baštine (kako bi se njegovala svijest o našem kulturnom europskom identitetu) o kojoj svaki muzej vodi dokumentaciju. I muzejska građa i muzejska dokumentacija štite se kao kulturno dobro i na njih se primjenjuju propisi o zaštiti kulturnih dobara. Sadržaj i način vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi pravilnikom